

C L U J

ORSZÁG

VILÁG

GELLER ÖDÖN

társadalmi, művészeti és irodalmi

országos riportlapja

Atențiune !

Expedierile sunt SCUTITE de ta-
xele poștale conform legii dela 22
Martie 1937 * M. O. No. 69—1937.

1939. IX. 1. XXVIII. évf. 17. sz.

(Bejegyzve: Trib. Arad, Secția III-a
Con. Doc. Nr. Pres. 8./1938/2.)

•
SCHUTZ
POȘTO
NAGYÁRUHÁZA

ORSZÁG-VILÁG

a legkitünőbb és legtökéletesebb tudósítói szolgálattal rendelkezik. A bel- és külföldi eseményeket, eredeti cikkek keretében, a legmegbízhatóbban tárja az olvasó elé.

Az ORSZÁG-VILÁG

kéthetenként összefoglaló képet ad olyan aktualitásokról — könnyen és tárgyilagosan — amelyekkel a napilapok nem foglalkoznak.

Az ORSZÁG-VILÁG

az igazi demokráciáért küzd és minden sorában a reakció ellen harcol, a népek békéjéért, megértéséért és belső nyugalomért.

Az ORSZÁG-VILÁG

a legjobb újságírógárdát csoportosítja maga köré. Munkatársai között Ardeal jeles íróinak helyet, akik nyugati szellemet jelentenek a sajtó életében.

Az ORSZÁG-VILÁG

művészeti rovatai a modern ember széles látóköréhez simulnak és minden tekintetben felvilágosodottságot jelentenek.

Az ORSZÁG-VILÁG

társadalmi akcióiban és közleményeiben felkarolja a kisemberek ügyét, istápolja az elhagyatottakat, a nyilvánosság elé viszi a becsületes, dolgozó emberekkel történt igazságtalanságokat és gondoskodik azok orvoslásáról.

Az ORSZÁG-VILÁG

közgazdasági cikkeiben a kereskedő és iparosvilág érdekeit képviseli és tántoríthatatlanul küzd sérelmeik és a korrupció ellen.

Az ORSZÁG-VILÁG

kéthetenként, kiváló írók tollából, humoreszkeket és hangulatos, rövid irodalmi közleményeket tartalmaz, melyek méltán illeszkednek a nivós, másirányú közlemények keretébe.

Lapunk példányszámonként nem kapható. Előfizethető: Arad, Bulv. Regele Ferdinand 19. Telefon: 15—25.

Nem először

és bizonyára nem utoljára csodálkozunk és méltatlankodunk a jelenségen, hogy a napisajtó mily kevés gondossággal válogatja meg mostanában híreit. Bámuljuk és helytelenítjük, hogy szinte kritika nélkül fogadják el a legvadabb ujdonságokat is, melyeken pedig már messziről érezhető a hazugság büze.

Az utóbbi napok alatt felhőszakadásszerűen zúdultak ránk az álhírek. Csupa külpolitikai rémségekről meséltek ezek a hazugságok. Nagy gonddal válogatták meg a témákat, úgy hogy az egész világot rámítsék és izgassák. Hogy mérgezzék és mérgesítsék minden nép hangulatát.

Nyugtalanítás, uszítás, felháborítás a rémhírgyártók célja.

Allandó roham az idegek ellen.

Feszítik, csipik, tépik, reszelik és ezerféle módon rongálják idegeinket. Hajmerezítő vakmerőséggel teszik próbára testünknek ezeket a gyenge alkatrészeit. Az elmúlt huszonöt esztendő nem ment talán eléggé az idegeinkre?

Nemzedékeken ment keresztül a világtörténelmi események sora, az azóta élő és azóta fogant emberek idegrendszere szerzett és öröklött sebekkel van tele. Ezt a sérült hálózatot most örökös nyugtalantságban tartja valami titokzatos járvány, emberi gonoszság vagy valami isten csapása.

Nem engednek nyugalmat.

A hírközvetítés minden módszerét felhasználják, hogy bombájuk szinte ugyanabban a percben robbanjon fel az egész világon. Főcélja a Titokzatosnak, hogy az emberek ne tudjanak megnyugodni és ne tudják egymást megérteni. Mindenáron fenn kell tartani közöttük az átkos bizalmatlanságot, ezt fokozni és vádítani kell.

Senki ne bizzon senkibe, se magába, se barátba.

Egyáltalában tűnjenek el a barátok, ne legyen más a földön csak ádáz ellenségeskedés. Sätáni gonoszság akarja lerombolni azt a keveset, amit az emberiség még jobb korszakaiban teremtett.

Valósággal úgy látszik, mintha maga a bünös Sätán garázdálkodna az emberek között.

Belelopja, beleczeni, belefujja magát a lolkükbe, felhasználja őket aljas céljaira. A vad, a rémes álhírek tömege mind tőle ered. Ő sugja, hogy ártsen a föld áldott békeségének s megakadályozza az egyetértést világrész, ország és ország, ember és ember között. Hol van az ő gyára, műhelye, irodája, ahol ennyi rosszat fabrikál és küld szét a világba?

És az emberek is okosabbak lehetnének.

Miért hallgatják meg, miért hiszik el a gyalázatos hazugságokat? Miért olyan gyámoltalanok és gyengék, hogy a hirtücsölések seregét beengedik fülükbe, gyukba, idegeik

hálózatába? Hiszen mindenkiben van egy műszer, amely lemér, bírál, rostál, kiválaszt, amely pontosan elkülöníti a jót a rossztól, az igazságot a hazugságtól. A léleknek egyik legfontosabb része ez az aranymérleg. Akiben ez működik, az kimondásának pillanatában tudja a szóról, hogy mi célból hagyta el a szóló száját. És tudja, hogy szabad-e beengedni, vagy ridegen el kell üzni, mielőtt mérgeget lerakja.

Az aljas szándéku rémhírekkel se rémiteni, se uszítani ne hagyjuk magunkat.

Józan eszünkre hallgassunk, nincs jobb tanácsadó annál.

Ez a szellemi és lelki kolerajárvány, félelmes és nyugtalanító hazug híreivel el fog mulni, fertőzésének ellenáll, aki józansággal és erköccsel védekezik.

Köztünk maradjon . . .

Az Ország-Világ legutóbbi számában cikket irtunk a bucarestii rádió magyarnyelvű hirszolgálatáról. Megirtuk, milyen örömmel üdvözli az ittlévő magyarság különösen azt a tényt, hogy a magyarnyelvű közvetítést nem állítják a gyűlölet és ellenségeskedés szolgálatába, hanem azon igyekeznek, hogy a lehetőségekhez képest kiküszöböljék a műsorból, ami politika jellegével bír. Cikkünk egész gondolatmenetét átvette több magyarnyelvű napilap, részben a budapesti rádió hirszolgálatára is.

Nem először fordul elő, hogy a lapok átveszik cikkeinket, ez az eset azonban bizonyos megállapításokra készített bennünket, nevezetesen arra, hogy

semmiféle kifogásunk nincs az ellen, ha laptársaink átveszik eredeti cikkeinket, de ragaszkodunk ahhoz, hogy az csakis lapunk, vagy cikkiróink megnevezésével történhessék.

Ezt egyébként minden lapszámunkban közöljük is, úgy hogy félreértésről nem lehet szó.

Különösen ragaszkodunk ezirányu elvi álláspontunkhoz akkor, amikor olyan, valóban közérdekű és az országban élő magyarság véleményét tükröző cikkről van szó, mint például a bucarestii rádió magyarnyelvű hirszolgálatával kapcsolatosan. Különben is általánosan elfogadott és betartott szokás ez sajtókörökben, ami természetes megbecsülése a forrásmunkának, akár ha a gondolatmenetet, vagy okfejtést veszik át, nem is beszélve arról az esetről, ha valamilyik cikk teljes tartalmi azonossága mellett történik meg az átvétel.

Hangsúlyozzuk tehát ismételten, hogy semmi kifogásunk sincs cikkeink átvétele ellen, ami már több ízben megtörtént az idők folyamán, de ragaszkodunk lapunk megjelöléséhez, ami már csak azért is érdeke az illető szerkesztőnek is, nehogy félremagyarázhassák eljárását.

Igy kezdődött . . .

(Temesvár.) 1933 február 14. Hindenburg birodalmi elnök mindössze két héttel korábban nevezte ki birodalmi kancellárrá Hitler Adolfot, ám az új rezsim a két hét alatt nem annyira cselekedeteiben, mint inkább hatásaiban döbbenetesen nyilvánult meg. A terror az első hetekben még nem volt megszervezve, egyelőre a magánbosszú garázdálkodott csupán, azonban a polgári Németország még a bekövetkezetteknél is szörnyűbb rémeket látott — a rém- és álhírek konjunkturája megkezdődött. A munkásság dermedt nyugalma szinte kísérteties volt — még az új urak számára is. Hiszen éppen ezért kérte magához a kancellár a sajtó képviselőit (balfelé a sajtó nem kapott meghívót erre a nevezetes fogadtatásra), kik előtt benyomástkeltő ünnepélyességgel jelentette ki, hogy

nem ellensége a sajtószabadságnak, a tárgyilagos és igazságos bírálatot egyenesen elvárja . . .

Ennek a nyilatkozatának köszönhette, hogy a polgári sajtó, Theodor Wolffal az élen, az első hetekben a legkomolyabban igyekezett a világgal, de elsősorban önmagával elhitetni, hogy

a szószék és a kancellári szék Hitlerre között ég és föld különbség van . . .

Meg kell hagyni: a német közvélemény megtévesztésében a polgári demokrata sajtó alaposan segítségére volt ezekben a hetekben Hitlernek . . .

A külföld már sokkal hitetlenebb volt. Így elsősorban Lengyelország, mely január 30-án kinosan felszisszent. Elvégre Varsóban nagyon jól tudták, hogy Königsberg annak a keletporosz junkerségnek a fellegvára, mely a bőven omlott „Osthilfe“ márkamillióiból táplálta azt a Hitlert, akitől — elég naivul — azt várták, hogy uralomrajutása után egy órával bevonul a korridorba és visszaszerzi a lerongyolódott junkereknek Bromberg, Posen rozskörzeteit, esetleg Kattowitz kohóit . . .

Keletporoszország egy része úgy fekszik Lengyelország testében, mint valami tüske,

február első hetében Königsbergben, Tilsitben, Elbingben, Marienburgban és egyebütt számos lengyelelles tüntetés volt (tizenhárom év után először! . . .), sőt „kilengésekről“ is érkeztek hírek, állítólag Marienwerderben agyonlőttek egy lengyel származású tisztviselőt . . . Mindenek tetejébe azonban az a hír terjedt el, hogy Danzig „gleichschaltolni“ szándékszik önmagát, a szabadváros „föderalistái“ (az ottani nácik akkor még így nevezték magukat) puccsot készítenek elő, csak napok kérdése és a Visztula torkolatánál ott leng a horogkeresztes lobogó.

A birodalmi kormány akkori külügyminiszteré, Neurath báró, a mai cseh protektor, szükségesnek látta, hogy az ügy-

ben nyilatkozzon és nyilatkozatát a **Völkische Beobachter** a harmadik oldalon, az **Angiff** egyáltalán nem, viszont a **Berliner Tageblatt**, a **B. Z. am Mittag**, a **Vossische Zeitung** és általában a polgári sajtó, első oldalon, vastag címsorokkal, két, három, sőt négyhasábos tördelésben hozta. A nyilatkozat, mely annak rendje és módja szerint készült szabályszerű cáfolat volt, **Neurath** báró legantidiplomatikusabb megnyilvánulásai közé tartozott. A cáfolat természetesen senkit a világon nem nyugtatott meg Varsóban — sőt, ellenkezőleg. **Lipsky** ur, a berlini lengyel követ, még aznap felkereste **Neurath** bárót, azonban a szerencsétlen véletlen úgy akarta, hogy **Hitler** kancellár éppen aznap Münchenbe rendelte a külügyminiszter urat, ki semmi szín alatt sem maradhatott el az ott éppen aznap megrendezett valamilyen látványosságról, úgy hogy **Lipsky** ur „mindössze” a helyettes kancellárral, von **Papen** urral tudott értekezni. Azt akkor már nem csak egész Berlin, de **Lipsky** ur is egészen pontosan tudta, hogy ha valami készül, vagy történik, úgy arról éppen a helyettes kancellár tud a legkévesebbet, tekintettel arra, hogy „hidegreállítása” akkor már erősen folyamatban volt — éppen ezért a helyettes kancellár az ominózus megbeszélés alkalmával valószínűleg oly titokzatosan viselkedett, ahogyan azt a helyzet semmiesetre sem, legfeljebb az ő egyéni presztízse kívánta meg. **Lipsky** ur ezután az izgatott atmoszféra hatása alatt valószínűleg nem teljesen megnyugtató jelentést küldött Varsóba, aminek az lett a következménye, hogy február 13-án Gdyniából egy cirkáló a Danziggal szemben fekvő Westerplatte szigetnél kötött ki és egy század tengerészt rakott partra. Westerplatte kikötőjét, a szárazdokkot, a vámhivatalt és a vámigazgatóság épületét lengyel matrózok szállták meg.

A **WTB.** (Wolf Telegraf-Büro) riportereként néhány nappal korábban utaztam Königsbergbe, ellenőrizendő az onnan érkezett és „kilengésekről” szóló híreket és éppen utban voltam visszafelé, amikor a korridoron, Bidgosc-zban (Bromberg) ért utól a távirati utasítás, hogy

azonnal forduljak vissza, utazzam Danzigba és küldjek részletes beszámolót a Westerplatte-ügyről.
Másnap délben Danzigban voltam.

*

... A Westerplatte-ügy — mint talán még emlékezetes — körülbelül egy hét alatt likvidálódott. A népszövetségi főbiztos magához kérte a danzigi szenátus elnökét, valamint a lengyel kormánybiztost és hosszas megbeszélések folytak.

A lengyelek eleinte semmi szín alatt sem akarták a Westplattet kiüríteni, a danzigi szenátus által nyújtott biztosítékokat nem találták elengedőknök.

Végül is — a Népszövetség éppen ülésessé — a szenátus elnöke Genfbe utazott, a plénum előtt kifejtette Danzig álláspontját. Genf új utasításokkal látta el a danzigi főbiztost, ez újabb megbeszélésre magához kérte a lengyel

kormánybiztost, ez jelentést tett Varsóba, ahová ugyanakkor érkezett meg Beck ezredes külügyminiszter genfi jelentése. Pilsudszky marsall a két jelentést egybevetette és közölte Berlinnel, hogy

hajlandó a Westerplatte-ügyben engedékenyebb hurokat pengetni, ha Berlin kilátásba helyezi, hogy megbeszélések indulnak meg Varsó és Berlin között egy olyan megállapodásra vonatkozólag, mely messzemenő biztosítékokat nyújt Lengyelországnak abban a tekintetben, hogy a két szomszédos ország között Danzig és a korridor, valamint Szilézia kérdéseiből kifolyólag komoly nézeteltérések többé nem lesznek.

A marsalli sakkhúzása igen ügyesnek látszott. Danziggal nem sokat bibelődött, egyenesen Berlinhez fordult, jól tudva, hogy Berlin az adott pillanatban nem igen van abban a helyzetben, hogy nagyon bakafántoskodhatna. Így egy csapással két legyet ütött:

a Westerplatte-ügy rendezését arra használta fel, hogy a korridor és Szilézia ügyében tiszta helyzetet teremtsen.

Meg kell gondolni, hogy Hitler akkor még a március 5-iki választások előtt állott, melyeknek kimenetele korántsem volt oly biztos (a kommunisták mintegy 800.000 szavazattal többet értek el, mint a korábbi választásokon, csak hogy ez a birodalmi gyűlés már nem ült össze, különben is időközben leégett a Reichstag-épület...) — ilyen körülmények között Hitler örült, hogy módja van elegáns módon kimásznia a danzigi csávából. A varsói német követ és Pilsudszky marsall között megállapodás jött létre, melynek értelmében legkésőbb hat hónapon belül tárgyalások indulnak meg Varsó és Berlin között egy baráti közös-nyilatkozatra vonatkozólag, mely „véglegesen” rendezi a korridor, Danzig és Szilézia kérdését, a lengyel matrózok elvonultak a Westerplat-teről, ezzel szemben — a danzigi népszövetségi főbiztos, a lengyel kormánybiztos, a danzigi szenátus elnöke és a német ügyvivő közbenjöttével létrejött és u. n. „Westerplatte-megállapodás” értelmében — a danzigi vámhivatal mellé lengyel katonai biztost neveztek ki „ideiglenes” jelleggel (mig a lengyel-német megállapodás létrejön), a Westerplatten mindössze a lengyel katonai raktár maradt meg, természetesen megfelelő katonai személyzettel, magától értetődően szintén csak „ideiglenes” jelleggel — és ezzel likvidálódott a Westerplatte-ügy, Európa fellelegzett:

Danzig miatt nem lesz háború...

A többit tudjuk: egy évvel később valóban létrejött a lengyel-német megállapodás, melyet Hitler ez év április 28-án egyoldaluan felmondott. A megállapodást nem szívesen irta alá, egy évig sikerült elhuzni a szerződést és csak a danzigi nációk egyre hevesebb sürgetésének volt köszönhető, hogy a szerződés alá Hitler végül is hajlandó volt az alá-

írást odakanyarítani. A danzigi nácik ugyanis azzal érveltek, hogy ameddig a lengyel katonaságnak beleszólása van bizonyos danzigi ügyekbe, addig az ő helyzetük a danzigi szociáldemokratákkal szemben meglehetősen siralmas. Tehát siessünk azzal a megegyezéssel, hogy kivonuljanak végre a lengyel katonák a danzigi ügyekből és akkor majd ők elbánnak a danzigi szocdemekkel. A nácik be is váltották ígéretüket: 1934 tavaszán a szenátusi választások alkalmával a szocdemeket már erősen a háttérbe szorították, egy évvel később a szocdemek kivételével az összes pártok fel voltak morzsolva, 1936-ban Danzig nemzeti-szocialista volt.

Az a két férfi, aki a lengyel-német megegyezést ennyire sürgette: Forster kapitány, a jelenlegi körzetvezető, akkor a „Danziger Neueste Nachrichten“ munkatársa és Wilhelm Zarske, a „Danziger Vorposten“ szerkesztője volt.

Ugy Forster kapitánnyal, mint Zarske kollégával több ízben voltam együtt azokban a februári napokban.

Mint említettem, Forster kapitány a **Danziger Neueste Nachrichten** munkatársa volt. A **D. N. N.** a danzigi nagyipar lapja volt, demokrata lapnak számított, habár aki tudta, hogy ez a „demokrata“ napilap a nagytőkét szolgálja ki, tudja, hogy mit tartson felőle. Sokkal jobban érdekelt a **Danziger Vorposten** fiatal szerkesztője, Wilhelm Zarske kolléga (akkor kb. 26 éves lehetett) tekintve, hogy **D. V.** a „föderalisták“, vagyis a nácik lapja volt, mely köré a langfuhri **Technische Hochschule** és általában a danzigi politikai ifjuság csoportosult. Akkoriban a **WTB** külföldi osztálya számára intervjut is csináltam Zarske kollégával, az interjú különösen a svájci lapokban keltett élénk visszhangot. Itt csak egy részletét reprodukálom az akkori intervjúnak és mellékelem Zarske kolléga névjegyét, melyen a nem értéktelen publicitást megköszönte, melyet neki a **WTB.**-én keresztül Svájcban szereztem:

*

— **Mi az Ön véleménye — kérdezem —: a Westerplatte-ügy likvidálása sokat jelent a danzigi status quo szempontjából?**

A föderalisták fiatal vezetője szinte megvetően elmosolyodik:

— **Csak nem tart bennünket ilyen naivnak? Danzig problémája mozgásba került. Ezen a tényen most már semmi sem változtat. A szenátus most már aláírhatja a lengyelek számára akár a legelőnyösebb megállapodást is — Danzig problémája fel van vetve, a kérdés a végső elintézésig már nem fog nyugvópontonra jutni.**

— **Ezek szerint — fűzöm tovább a gondolatot — az Önök felfogása szerint a szenátus mindenképen vereséget könyvelhet el,**

Zarske kolléga egy másodpercre elgondolkodik.

— **Nézze — mondja azután hirtelenül —, ha a lengye-**

lek nem követik el azt az ügyetlenséget és nem szállják meg a Westerplattét, úgy talán Danzig területén a föderalisták felkelésére került volna a sor. Azonban nyíltan bevallom: a felkelés cudar fiaskóval végződött volna, a szenátus karhatalmi készültsége és a szociáldemokrata szakszervezetek munkássága huszonnégy óra leforgása alatt leverte volna a felkelést, a csatlakozásból nem lett volna semmi, bennünket kipusztítottak volna és a szociáldemokrata rezsim hihetetlenül megerősödött volna, a birodalmi emigráció itt tárt kapukra talált volna és Danzig lett volna a nemzeti szocialista Németország elleni harc német fellegvára. A rövidlátó demokrata politikai koncepció azonban mindezeket a lehetőségeket, az önmaga kárára, egy csapással megsemmisítette. Varsó, a Népszövetség és a demokrata hatalmak, azzal, hogy Berlinnel „intézték el“ Danzig ügyét, elismerték, hogy Danzig német probléma és nem specifikusan a danzigi szenátusra tartozó kérdés, ezzel szankcionálták egyben a mi helyzetünket is, amennyiben hivatalosan tudomásul vették, hogy mi (föderalisták) nem a szenátussal, hanem Varsóval állunk szemben — egyszóval segítették a harcot a nekünk megfelelő sikra áttolni.

— Szabad egy kérdést? Ön mit tett volna a szenátus helyében?

Zarske kolléga vidáman felnevet:

— Én? Közöltem volna Varsóval, hogy minden föderalistát lámpavasra húzatok és ezt meg is tettem volna. Ebben az esetben nem került volna sor a Westerplatte megszállására és Danzig nem vetődött volna fel, mint „európai probléma“. Higyje el: Danzigban a kakas sem kukorékolott volna utánunk, egy hét előtt még nem voltak tömegeink. Ma a helyzet teljesen más: miután Varsó hivatalosan is berlini problémává deklarálta bennünket, mi mint nagynémet kérdés és nem mint danzigi probléma fogunk a jövőben szerepelni. Mondom: a kérdés mozgásba jött, a végeredmény kétségtelen — győzni fogunk!

— És ha valóban létrejön a megegyezés Berlin és Varsó között? Ha Berlin biztosítja Varsót arról, hogy Danzigot nem tekinti német problémának?

Zarske kolléga a vállát vonogatja:

— Ez lehetséges, de nem tartozik ránk. Mit itt Danzigban most, mint német probléma fogunk konstituálódni. A danzigi nemzeti-szocialista párt ki fog épülni. És előbb vagy utóbb a lengyelek megint csak el fognak követni egy hibát. És akkor majd csak fog adódni arra mód, hogy az esetleg megkötendő német-lengyel szerződés érvényét kétségbe vonjuk. De ez a jövő kérdése. Addig is, egy bizonyos: a világ közvéleménye csak évek múlva fogja tudomásul venni, hogy a nemzeti-szocializmus teljesen új politikai taktikát jelent...

... Ennyit ragadtam ki a hat év előtti intervjuból.

amennyi azonosan a tárgyhoz tartozott. Wilhelm Zarske kollektívából azóta a Danziger Vorposten főszerkesztője lett, kinek vezércikkeiből a világsajtó szinte naponta idéz. Forster kapitány pedig Zarske ízsau-ja lett, akiről, ha beszél vagy nyilatkozik, jól tudni: a hang Jákobé. Zarske Jákobé. Azé a Zarske-é, aki immár hat évvel ezelőtt olyan pontosan kijelölte az utat. Az első Danzig-probléma idején, a második Danzig-problémáig. Melynek likvidálása elé feszült figyelemmel tekint az egész világ.

Gardonyi István.

Levél a „Times“-ben a magyar-angol viszony ki- építésének szükségességéről

A Times „Letters to Editor“ című nevezetes rovatában „Anglia és Magyarország“ cím alatt a következő levelet olvassuk:

— Az utóbbi napokban hazatérve Magyarországról, úgy érzem, az Ön ujságján keresztül meg kell kérdeznem, hogy ki van-e zárva teljesen és ha igen, miért — az angol-magyar megegyezés kapuja? Megengedem, hogy nagy akadályok vannak ezen az uton, melyek közül a két legátlatzóbb: Magyarország bizonyos kívánságai Romániától és a németországi piac elvesztésének gazdasági következményeitől való féltelme.

— A fentemlített bizonyos kívánság Romániával szemben már sok évtől kezdve datálódik. A legutóbb azonban Magyarország teljes barátságos megegyezésre jutott Romániával a Tisza-folyó feletti vitában és csodálkozunk azon, hogy miért nem lehetne a két ország között szélesebb utat vágni. Magyarország egyedül védtelen; belsőleg a magyar népnek a függetlenség iránt érzett hagyományos szeretete épp oly erős, vagy talán erősebb, mint valaha.

— A másik nagyobb akadály az, hogy Németország Magyarország gabonájának nagy vásárlója. Ha azonban egy román-magyar-lengyel blokknak tulnyomó előnyeire tekintünk és ezt egybevevjük sok országnak a gabona háborús tárolása miatti megnövekedett szükségletével és itt elsősorban Angliára kell ezek között gondolni, ugylátszik, nem volna szabad kimélni fáradságot, hogy gazdasági és katonai megértést teremtsünk a saját országunk és egy olyan ország között, amelynek barátsága nem csak stratégiaileg fontos számunkra, hanem amelynek eszméi és ideáljai jobban megegyeznek a mieinkével, mint bármely más európai országgal?

M. A. Brackenbury

Oasby, Manor, Grantham.

Derült égből

Talán még sohasem csapott le világszenzáció annyira a derült égből jött villámcsapásként, mint a szovjet-német megneemtámadási szerződés híre. Nemcsak a hír maga jelent világmeglepetést, mert hiszen annyit jelent, hogy eddig tűz és viaként elválasztott nemzeti szocializmus és sztalin bolsevizmus nemcsak gazdasági kérdésekben kötöttek egymással mindkét félre nézve előnyös megállapodást, de politikai téren is kijelentik, hogy nem fognak fegyveresen szembekezdni egymással és vitás kérdéseiket békés uton fogják rendezni.

Ennél a ténynél is nagyobb szenzáció az, hogy erre irányuló szándékaikat sikerült az egész világ előtt titokban tartani. Sőt a szovjet megrendezte a világtörténelem legnagyobb diplomáciai komédiáját azáltal, hogy megjátszotta Moszkvában előbb az angol-francia-orosz diplomáciai, majd a vezérkari tárgyalásokat.

És amíg a külügyi népbiztosság egyik termében az egész világ nyilvánossága előtt folytak a tárgyalások és mindenütt biztosra vették, hogy Moszkva előbb vagy utóbb csatlakozni fog a bekerítő hatalmak frontjához, addig

A SZOVJET TITOKBAN TÁRGYALT

BCU Cluj NÉMETORSZAGGAL

és az elmúlt héten aláírta mindkét fél a gazdasági meg egyezést, néhány nap múlva pedig Ribbentrop német külügy-miniszter maga utazott Moszkvába, hogy aláírja a szovjet-német megneemtámadási szerződést, amiáltal természetesen végleg faképnél hagyta Angliát, Franciaországot és a kapcsolott országokat, melyek már nem számíthatnak a szovjet támogatására.

Az előkészületek a megneemtámadási szerződésre már akkor folyamatban voltak, amikor a szovjet az igazi keleti politikára jellemző szimléléssel fényes estélyt rendezett a Moszkvában időző francia és angol katonai szakértők tiszteletére.

Kérdés most már az, hogy ki hozta egymás közelébe Berlint és Moszkvát. A merész és nagystilű diplomáciai játék szálai ezuttal is

PAPEN VOLT NÉMET KANCELLAR

kezeiben összpontosultak, aki 1933-ban a hidat verte, hogy Hitler uralomra kerülhessen, aki előkészítette az Anschlunget és akit ez év májusban leküldtek a török fővárosba. Ankarába nagykövetség, hogy akadályozza meg Törökország csatlakozását a bekerítő hatalmakhoz. Papen azonban már későn jött Ankarába és Törökország a bekerítő frontnak egyik legfontosabb láncszeme.

Papen kiküldte a török külügyminiszternek ezt a

a csorbáját és — mint az eredmény mutatja, ez sikerült is neki.

Egy rövid jelentés számolt be ezelőtt mintegy két héttel, hogy Papen elrepült Ankarából. Senkise kérdezte és senki sem törődött azzal, hogy merre vette utját. Ha akkor a londoni titkos kémiszolgálat, a híres Intelligence Service megtudhatta volna, hogy

PAPEN OROSZORSZAGBA REPULT, akkor Anglia bizonyára nem esett volna a történelmi jelentőségű és felejthetetlen hétfői éjszaka az egyik fejbekölintő meglepetésből a másikba és akkor Chamberlain angol miniszterelnök valószínűleg nem támasztott volna nehézségeket a moszkvai tárgyalásokon a szovjet ama követelésével szemben, hogy

Anglia biztosítsa a szovjet távolkeleti határait Japánnal szemben.

Igy azonban Londonban mit sem tudtak Papen orosz tárgyalásairól és ezért, mint rendesen, húzták a moszkvai tárgyalásokat. Papen tudta, hogy Sztalin türelmetlen és kihasználta ügyesen a lélektani pillanatot.

Felajánlotta a szovjetnek a megnemtámadási paktumot — a „Mein Kampf“ idevonatkozó paragrafusának el- lenére —, amit Sztalin természetesen elfogadott.

Néhány nap múlva, mint ismeretes, először repülte aktív nemzeti szocialista miniszter Moszkvába Ribbentrop külügyminiszter személyében, aki már csak írásbafoglalta a szóbeli megállapodást.

Kétségtelen, hogy úgy a német, mint a szovjet diplomácia páratlan sikerként könyvelheti el a paktumot. Ugyanakkor le nem tagadható, hogy a bekerítő hatalmakat, elsősorban Chamberlain politikáját súlyos diplomáciai vereség érte. Különösen

LENGYELORSZAG HELYZETE NEHEZ Lengyelország, bár eleinte tiltakozott a szovjet katonai segítségére ellen, a háborus veszély kiélezése miatt már maga is szívesen vette volna, ha a moszkvai tárgyalások eredményre vezetnek. Igaz, hogy Pilsudsky politikai végrendelete értelmében mindvégig tartózkodó volt a szovjettel szemben, amellyel különben már 1932. év óta **megnemtámadási szerződést tart fenn.**

Lengyelország helyzete megnehezült, mert Németország most az eddiginél is nagyobb eréllyel fogja követelni a danzigi, korridor-i és talán még a felsősziléziai bányavidékre vonatkozó kivánságainak maradéktalan teljesítését. Berlinben most már biztossá veszik, hogy — minden háborus veszély ellenére

DANZIG BÉKES UTON TÉR VISSZA A NÉMET BIRODALOMBA

Sőt azt is várják, hogy nemsokára gyarmatait is vissza fogják adni. Danzigban most már egész bizonyossá veszik, hogy

semmi sem állhatja útját a visszacsatolásnak. Hogy erre a lengyelek az új helyzetben végre is mire határozzák el magukat, az ebben a pillanatban természetesen bizonytalan. Ettől függ Európa sorsa. Ezt tudja, ezt érzi mindenki és ezért uralkodik napjainkban világszerte olyan izgalom, melyhez hasonlót a történelem nem ismer.

ANGLIA ÉS FRANCIAORSZÁG ALLASPONTJÁT ismertették a lapok: mindenre felkészülve kitart szövetsége mellett és vállalja a kötelezettségeket. Így határozott a londoni minisztertanács és a párisi államtanács. Chamberlain politikája az utóbbi napokban heves támadásoknak volt kitéve.

Még nem lehetetlen, hogy Chamberlain a támadások hatása alatt kénytelen lesz bevenni kormányába Churchillt és a konzervatív párt más fiatalabb, erélyesebb politikát követő tagját, ellenkező esetben pozíciója alig volna tartható.

Párisban, mint tudjuk, igen nagy kétkedéssel fogadták az orosz-német politika nagy fordulatáról szóló hirt. Az emberek tízezrével ácsorogtak a lapok szerkesztőségei előtt és izgatottan várták, hogy Moszkva vajjon megerősíti-e a hihetetlenül hangzó hirt.

BOSSZU MÜNCHENERT?

Az orosz szfinx feladta tehát a talány Európa népeinek: hogy történhetett, amikor az orosz sajtó és rádió nap-nap után a legdurvább hangú támadásokat intézte a hitleri Németország ellen, amikor a legbarátabb külöségek között fogadták ugyanekkor az angol és francia vezérkari küldöttségeket és ezekkel az utolsó percekig tárgyalásokat folytattak Vorosilovék és olyanfajta megállapodásról közöltek híreket, mintha a szovjet kötelezte volna magát arra, hogy háboru esetén ő fogja ellátni Törökországot hadianyaggal és a szövetséges államoknak hadirepülőgépeket bocsát rendelkezésre, hogy ugyanakkor elárulta tárgyaló partnereit és ezek háta mögött ezek ellenségével paktált le.

Európai szemmel és mértékkel nézve a dolgokat, erre a kérdésre alig kapunk feleletet. Egy elfogadható magyarázat van csak:

Moszkva meg akarta torolni a nyugati hatalmak magatartását a múltévi müncheni konferencián, amidőn tudvalevőleg a szovjet kikapcsolásával rendezték a cseh kérdést.

Ha ez csakugyan így van, elmondhatjuk, hogy a szovjet bosszúja százszázalékig sikerült.

— **HIRDETMÉNY.** A zsidó iskola igazgatósága közli, hogy a beiratkozások az I. osztályba augusztus 25-én, a többi osztályokba szeptember 1-én kezdődnek és szeptember 10-ig tartanak, naponta 9 órától 1 óráig. Szeptember 10-én tul beiratkozás csak tanfelügyelői engedéllyel lehetséges.

Az a cégt já békevilág! . . .

Néhány nap előtt a következő nyilttéri hirdetmény lá-
tott napvilágot az aradi napilapokban:

„Palágyi Ferenc, Arad. Többször bebizonnyította,
hogy hölgyekkel tud és mer gorombáskodni. De viszont
nem akarja tudni, hogy mi a kötelessége, mint vezér-
igazgató és ur, ha társaságban akarattal nem fognak
magával kezét. Bánhidy Sándor.“

Nem ismerjük az ügy hátterét, nem is érdekel végered-
ményében, miből keletkezett az összetűzés, amelynek követ-
kezményeképen az aradi uritársaság két ismert alakja ilyen-
módon lépett a nyilvánosság elé. Magánügy ez, még akkor
is, ha a sajtó útján nyert szellőztetést, magánügy, amellyel,
mint ilyennél, nem kívánunk foglalkozni.

De úgy érezzük, nem mehetünk el szó nélkül a hang
mellett és az esemény mellett, ami — bármennyire is ko-
moly volt — oázisként hatott a világpolitikai szenzációk
közepette, amikor háborus hirektől terhes a levegő és Euró-
pában embermilliók állnak fegyverben, egymás legázolására
készen. Volt ebben a nyilttéri közleményben valami üdítő,
valami „békebeli“, mindenestre egészen más alaphangú,
mint amihez mahapság hozzászokunk. Mert már elmúltak
azok a szép napok, amikor egyének lovagias ügyei — hiszen
kétségtelen, hogy ekörül fordult meg ez az ügy — izgalomba
hozták a társaságot és vidéki kisvárosok apraja-nagyja azon
izgult, hogy a mezitelen karddal egymásnak rohanó ellen-
felek milyen karcolásokat, vágásokat szenvednek, holmi el-
ejtett szóért, egy hölgy pillantásáért, vagy más életbevágóan
fontos körülmény miatt.

Nem tudjuk, milyen folytatása volt ennek a nyilttéri
közleménynek. Összeültek-e a segédek, ezek a roppant kö-
moly urak, vagy becsületbírótságot hívtak talán össze, amint
az ilyen ügyeknél általában történni szokott. De örömmel
regisztráljuk, hogy nem veszett még ki a lovagias szellem
és nem szűnt meg az a mentalitás, amely jellegzetesen béke-
beli és éppen ezért kivívhat az azon az alapon, amelyet
számára a fegyverek és fegyveresek sokasága nyújt.

Am rohanjanak egymásra tankokkal, repülőgépekkel
és légfegyverzetten a hadseregek, itt, Aradon, a nagy
világégést követő állítólagos béke huszonegyedik és állítólag
utolsó évében még a lovagiasság szabályaira figyelmeztetik
egymást a társaságbeli urak. Akiktől annyiban mindenestre
tanulhatnának a világ politikusai, hogy nem kénytelenek
és nem másokkal intéztetik el ügyüket. Mert milyen szép
tenne, ha a nagy világegyetemet például miniszterelnök-
közti párvialalokön bonyolítanák le, mondjuk, végkimerít-
lésig, nehéz lovassági kardokkal, bandázs nélkül . . .

Beszélgetés Réti Istvánnal, a nagybányai iskola születésének koráról

A magyar kormányzó a magyar érdemrend középkeresztjével tüntette ki **Réti Istvánt**, a kitünő festőt, művészetpedagógust és művészeti író, a nagybányai festőiskola egyik alapítóját, akinek óriási érdemei vannak az utolsó harminc év művészetoktatásának modern szellemű módszertanában.

Réti István neve **Nagybányával** forrott össze.

Mindenki tudja, hogy ő volt az, aki szülővárosába hívta **Hollósyt** Münchenből és azt is, hogy **Ferenczyvel**, **Iványival** és **Thormával** együtt ő alapította meg a nagybányai művészársaságot és művésziskolát. Erről a témáról nagy szeretettel és gyöngédséggel beszél és örül is, hogy eziránt érdeklődöm, mert nem szeret saját magáról beszélni.

— Mi nem gondoltunk arra eleinte, hogy ilyen nagy művésziskola fog **Nagybányából**, **szülővárosomból** kinőni. **Hollósyt** a miléniumkor megbízták a huszti vár romjainak megfestésével, akkor merült fel az a terv, hogy **Hollósyt** a gyönyörű táju **Nagybányára** hívjuk meg. Ő már akkor tizenöt éve Münchenben élt és jólmenő iskolája volt. **Hollósynak** annyira megtetszett **Nagybánya**, hogy egy hónap múlva családját is odatelepitette és bútorait is elhozatta Münchenből. **Hollósyt** aztán követték tanítványai is, lengyelek, oroszok, spanyolok és németek. Ezek között volt a ma már európai hírnű orosz piktor **Tschamer**, aki ma Svájcban él és egyike a legjobban keresett és kereső művészeknek.

— **Nagybánya** nem volt mesterséges klub vagy klikk, jóbarátságban és szeretetben éltünk ott együtt, védjük egymás érdekeit és nem irigyeltük a másik sikerét. **Nagybányán** az volt a szokás, hogy csak akkor mutattuk meg egymásnak képeinket, ha teljesen befejeztük, hogy az egységes hatást mutassuk be és hogy munka közben mentesek legyünk a befolyásoktól. Annyira adtunk egymás véleményére, hogy például én, amikor 1904-ben elkészültem a „**Bolt előtt**“ című képpemmel, mielőtt a **Mücsarnokba** küldtem volna a kiállításra, megmutattam **Thormának**. Mikor már vonaton volt a kép, **Thorma** komolyan kezdett beszélgetni velem, kifogásolta a kompozíciót és más észrevételeket is tett. Erre én azonnal sürgönyöztem a **Mücsarnoknak** és **viszакüldtettem** a képet.

SZERÉNCSE, HOGY AKKOR MEG NEM VOLT DIVATBAN A „DESTRUKTIV“ ÉS „BOLSEVISTA“ JELZŐ

— **Nagybánya** az akadémiizmussal szemben a természet szemléletét vallotta alapelvének. A figura ábrázolása a milióvel, ez volt a XIX. század új elve. **Gondosan és tapasztalati uton kell a természetét visszacni** — mondtuk — és nem a tudott formák alapján. Abban az időben a Főiskolán pol,

dául az volt a divat, hogy „szabályoztatni kellett a modelt”. Régebben ezt úgy hívták **idealizálás**. Azaz, ha a model nem volt teljesen szabályos testű, vagy arcú, mégis az elvnek megfelelően szabályosan kellett lerajzolni. Természetesen ennek a szigorú természetszemléletnek is megvannak az árnyoldalai. Megköti a fiatalember temperamentumát és képzeletét a legfegyvelmezettebb munkára kényszeríti. **Hollósy** például sohasem dolgozott fejből, mert ő azt gicsnek tartotta. Szerencse, hogy abban az időben nem volt divatban a destruktív és a bolsevista jelző, így csak azt mondták, **szecessziósak** vagyunk.

— Mindig azt halljuk, hogy Nagybánya művészi ideáljának a francia **Bastien Lepage** finom naturalizmusát tartotta. Tényleg olyan nagy hatása volt a világhírű francia mesternek Nagybányára?

— Ez nem egészen így van — mondja **Réti István**. — **Már Thorma** is azt vallotta, hogy túl kell menni **Bastien Lepage**-on. Mikor mi a kilencvenes években Münchenben jártunk, már ott kezdődött a színes, felszabadult festészet, melyet akkor szecesszióknak neveztek. Ismertük **Mane**-t, de nem azzal a megjelöléssel, hogy impresszionista. Nagybánya abban az időben működött, mikor párhuzamosan több művészeti irány hullámozott. Ebben az időben váltott át a naturalizmus az impresszionizmusra. Mi **Ferenczy**vel gyakran olvastuk **Geoffroy** kritikáit, aki **Zolának** és **Manet**-nek meghitt barátja volt. **Ferenczy** anélkül, hogy Párisban járt volna, **Geoffroy** művészeti kritikái és tanulmányai alapján váltott át az impresszionizmusra.

BEVONULÁS A FŐISKOLÁBA

— Hogy simultak el mégis az ellentétek az akadémizmus és Nagybánya között annyira, hogy Nagybánya bevonulhatott a Képzőművészeti Főiskolára?

— A **Képzőművészeti Főiskola** növendékei már **Hollósy** idejében nyaranta átszivárogtak Nagybányára, noha a tanárok ezt rossz szemmel nézték. Mikor **Szinyeit** meghívták a Főiskola igazgatójának, csak azzal a föltétellel fogadta el a hivatalt, hogy olyan festőket is meghívna az iskolára tanárnak, akik a természetet szeretik. Így került elsőnek Nagybányáról **Ferenczy** a Főiskolára, ő azután ösztöndíjjal hozta le növendékeit nyáron Nagybányára, míg azután 1913-ban tényleg azt lehet mondani, hogy ünnepélyesen bevonult Nagybánya a Főiskolára, mikor **Glatzot** és engem is meghívtak. Mi már előzőleg sokat beszélünk arról, hogyan kellene megváltoztatni, megreformálni a művészképzést. Egy kalap alá hozni a művészképzést a rajztanárképzéssel, közös nevelést, közös műveltséget adni a növendékeknek és mindenekelőtt versenyképesé tenni őket a külfölddel szemben. Addig a Főiskolán az elmélet elnyomta a gyakorlatot, mi pedig azt szerettük volna megvalósítani, hogy a művészeti studiumok domináljanak elsősorban. 1920-ban **Lykával**

együtt kidolgoztuk a reformterveket, ekkor kezdődött meg a Főiskolán a művészettörténeti oktatás. Nagy segítségemre volt akkor a Főiskola növendékeinek haladószellemű társasága. Ebben az időben tanult az Akadémián többek között Szőnyi és Aba-Novák. A kulturát és a festő műveltségét azért is fontosnak tartom, mert elkövetkezik minden ember életében egy olyan korszak, mikor az invenció már nem olyan eleven és ilyenkor nagy segítség a műveltség és a kultúra.

— Mik a mester jövő tervei? Milyen témákkal foglalkozik mostanában?

— Irták és mondták rólam, hogy aránylag nagyon keveset festettem, hogy például Erdélyben alig látni tőlem képet. Az ember saját természetének megfelelő módon él és nem tudja magát másképp irányítani. Még ma is képes vagyok elővenni egy husz év előtti képemet és átfesteni vagy korrigálni rajta, ahol úgy érzem, hogy szükség van erre. Édesanyám portréja félbemaradt. Itt csak a felülről lefelé való világosodás problémája van megvalósítva. De van rajta sok megoldatlan részlet.

Mindenről szívesebben beszél Réti István, mint saját képeiről. Ha mégis erről beszélgetünk, óvatosan siklik át más témára. Nem is szükséges, hogy alkotásairól beszéljen. Mint művészetpedagógus a legnagyobb érdemeket könyvelheti el magának.

A mai festőnemzedék legtöbb kiválósága, akik külföldről egymásután hozzák haza az aranyérmeket és kitüntetések, az ő irányítása mellett vált festővé és nemcsak a technikai tudást sajátították el, de mesterüktől egy egész életre való etikai alapot vittek magukkal. Nem szükséges az sem, hogy mint festő beszéljen alkotásairól. Aki egyszer is látta a budapesti Szépművészeti Múzeum Réti-interiurjét, ebből az egyetlen képéből megismeri a nagykulturájú, közvetlen, póznélküli művészt, akinek minden ecsetvonását az átérzés őszintesége hevít át.

— **HIRDETMÉNY.** Az aradi neológ izraelita hitközség diplomájában, valamint a pótimaházban a diplomajegyek kiadása f. hó 25-én kezdődik s az imaszéktulajdonosok jegyeiket a karbantartási díjak lefizetése ellenében ugyanezen időponttól kezdve vehetik át. A régi bérleők bérleti előjogát szeptember hó 5-ig tartjuk fenn és az addig ki nem váltott jegyeket a jelentkezések sorrendjében adjuk ki. Az imaszékjegyet az istentiszteletkor mindenki hozza magával, mert azt a belépésnél fel kell mutatnia. Az arra jogosultak díj-talan belépő jegyet kapnak.

B É L Y E G Z Ó K E T

olcsón, jól és
azonnal készít

Stampa

bélyegzőgyár, Arad,
Str. Eminescu 12.

Semmisen lehetetlen.

tartja a korszellem és hogy ez mennyire így van, mi sem bizonyítja jobban, mint a nemzetközi események legutóbbi alakulása. Barátokból ellenségek és ellenségekből barátok, máról holnapra megváltoznak a viszonyok, a kapcsolatok; bibliai képre emlékeztet, amint az orozslán és a bárány békésen elpihen egymás mellett és szinte nem is akarja elhinni a jóhiszemű szemlélő, hogy ez csak bevezetése valami rettenetes elkövetkezendőnek.

És ugylátszik, ez a nagy kibékülés nemcsak a messi világpolitikai láthatáron mutatkozik, hanem szűkebb környezetünkben is. Elkövetkezik az idő, amikor az ellenfelek kezét nyujtanak egymásnak és közös megértéssel látnak hozzá, eddig ellentétesnek vélt érdekeik közös érvényesítéséhez.

Íme a példa:

Az aradi hírlapiroda fronton hosszú hónapokon keresztül heves háboruság dühöngött, mert azok, akik Aradon üzletszerűen foglalkoznak a különböző sajtótermékek szétosztásával, úgy vélték, hogy ez csak egymás, üzleti értelemben vett megsemmisítésével érhető el. Azok, akik úgy látták, hogy ez az üzletág vajás kenyeret is biztosít és ebből a már meglévő szakmai érdekelttség terhére a maguk számára is jököra darabot akartak lekanyarítani. Az üzlet, üzlet — igen erélyesen láttak hozzá érdekeik érvényesítéséhez, míg másik részről az érdekek védelmével próbálkoztak.

Nos, ez a harc természetesen csupán kölcsönös károkat okozott és a küzdő felek rájöttek, hogy vetélkedésükön csak mások keresnek. A két veszekedő között ezuttal is a „**nevető Harmadik**” járt jól és valószínűleg éppen ez a körülmény figyelmeztette az ellentétes érdekekért harcoló hírlapirodákat arra, hogy ideje lenne a — végeredményében saját zsebük ellen folytatott harcot beszüntetni.

Igy történt azután, hogy Aradon is megnevetámadási szerződés, sőt együttműködési megállapodás jött létre a hírlapiroda-fronton. Most már a közössé vált érdekek szolgálatában együttesen fáradoznak azon, hogy amit a versengés során elrontottak, jóvátegyék. Bizonyos új helyzet adódott tehát Aradon a hírlapelárusítás jutaléka terén, amit úgy látszik bizonyos esetekben nem hajlandók megérteni azok, akik így új helyzet elé kerültek. Ennek érdekes tünete például az, hogy a **Brassói Lapokat**, Erdély egyik legelterjedtebb magyar napilapját, már nem hozzák hírlapelárusítói forgalomba. Eltűnt a **Brassói Lapok** az ujságkioszkokból és a hírlapirodákból, jelenleg Aradon csak a **delegátus** üzletben kapható ez a lap. Az ellentét oka, ami ezt a lapárusítási kényezerkhelyzetet előidézte, valószínűleg az, hogy a

Brassói Lapok Riadóhivatala bizonyos kifogásokat emelt az egységesített aradi hírlapiroda-front viszontelárusítói igényeivel szemben. Ez pedig azt bizonyítja, hogy nincsen rózsza tövis nélkül és a világ legörvendetesebb ellentét áthidalásainak is meg van az a kellemetlen következménye, hogy az új érdekközösség mások érdekeit sérti.

Nem lehet elhallgatni...

Nem vagyunk barátai a tömjénezésnek és tulhangoskodó ünneplésnek, különösen amikor önmagasztalásról esik szó. Tul a tények megállapításán, ami — ha tárgyilagosan történik — mindenkör a legméltóbb elismerés, az érdem megcsorbítását érezzük, amikor valahol, valaki vagy valakik megütik a szavak puffogó nagydobját. Mert magunkból kiindulva, valahányszor úgy érezzük, hogy jól végeztük dolgunkat, eszünkbe jut, amit a „Pái uccai fiúk“ egyike, a vad és erős Pásztor mondott, amikor elment a kicsi és beteg ellenfélhez, a Nemecekhez és a Nemecek szabó szegény, szomorú kis felesége ezért csokoládéval kínálta. „Nekünk ezért nem jár csokoládé“ — mondotta a Pásztor és ebben a rövid, egyszerű mondatban annyi szépség és annyi igazság bujkál, hogy úgy érezzük, sok, nagyon sok felnőtt ember tanulhatna a Pásztortól, aki emberi kötelességét teljesítette és ezért nem fogadta el a kikészített csésze csokoládét.

Nos, mi tisztában vagyunk azzal, hogy nekünk nem jár csokoládé, mert mindenkör csak kötelességünket teljesítettük és most, hogy ez a kötelességteljesítés ennek a lapnak keretein belül husz éves fordulójához érkezett, nem az öndicséret az, ami pillanatra megállást parancsol számunkra. Husz év, két évtized, huszszor háromszázhatvanöt nap, aránylag rövid időszaka az élet folvásának, de ez a husz esztendő több volt, mint egyszerű hónapsorozatok, mert méhében valami mindent megrázó, valami sejtéssel tudott és éppen most kialakuló élmény fogant az emberiség számára. Ez a husz év történelmet jelent, történelmet, amelynek egyetlen folyamatos krónikája az újság. Nem igaz, hogy a sajtószennazáció háromnapos tiszavirág életet él, a nyomtatott betű megörzi és áttekintés esetén érthetővé teszi a szennazációkat, megmutatja, mint kapcsolódnak egymásba szervesen és elválaszthatatlanul az események.

Igen, ez az oka annak, hogy visszatérünk lapunk évfordulójára, arra, hogy most múlt husz éve a lap irányvonala meghatározásának, illetve Geller Ödön szerkesztőnk belépésének a lap kötelékébe. Mert valljuk be jóleső érzéssel állapítjuk meg: ez az újság változatlanul az, mint aminek 1919-ben megmutatkozott. Jelszava a becsületes küzdelem a közérdekért, amit soha nem keresztettek anyagi szempontok.

Husz éve igyekszünk jó lapot adni olvasóinknak, a leg-

jobb erdélyi ujságírók dolgoznak az Ország-Világnak, a legjobb szándék vezet bennünket és úgy érezzük, nehéz időkben, nehéz körülmények között a legjobban megfeleltünk súlyos feladatunknak, a vidéki betilapszerkesztés követelményeinek.

Mert téved az, aki azt hiszi, hogy könnyű feladat a lapcsinálás, különösen ha nem pusztá hirszolgálati munkáról, hanem céltudatos bírálatgyakorlásról van szó. Az ujság-szerkesztő ezer nehézséggel küzd és minden írott sora, amivel érdekeket véd, óhatatlanul más érdekeket sért. Ha kánikulában azt írja a lap, hogy, milyen jó, süt a nap és meleg az idő, — megsértődik a fakereskedő, viszont ha arról számol be, „végre végre, elmúlt a nagy hőség“, — hát megsértődik a fagyaltos, a szódavizes meg a strandvendéglő bérlője. Ez természetesen csak szemléltető, egyszerű, de vitathatatlan példája annak, milyen nehéz a közönség kiszolgálása, amikor csak a legegyszerűbb dolgokról van szó. Hát még akkor, amikor harcolnia kell, amikor bírálatot kell mondania, mert úgy kívánja meg becsületéért, elhivatottsága és az az egyszerű tény, hogy a köz szolgálatában áll.

A huszonkilencedik évfolyamának küszöbén álló Ország-Világ az elmúlt husz év leforgása alatta soha sem félt attól, hogy egyéni érdekeket sért, hogy sértődést arat, mert mindenkor csak egyetlen célt szolgált: a közérdeket. Bátran és tántorithatatlanul kimondotta mindenkor véleményét és a vélemény több volt, mint egyéni meggyőződés, valóban a közügyet jelentette. A szerkesztői asztal nem irodai íróasztal, ahol megszabott feladatok elvégzésére megszabott szokványok szerint meghatározott módon dolgoznak az emberek.

A szerkesztői asztal a nyilvánosság közterén áll, ezer árgus szem figyeli, gáncsolja, bírálgatja és bizony az elismerés nem adódik megszolgálatlanul.

Mi vallottuk és vállaltuk is, hogy a józan belátásnál, a becsületes tárgyilagosságnál egyéb szempont nem jöhet számításba semmi körülmények között és most, hogy visszatekintünk munkánkra, jóleső megnyugvással látjuk, hogy

az idő minket igazolt.

Pedig valóban rendkívüli körülmények között, rendkívüli feladatok hárultak ránk. A nagy gazdasági felpesz-dülésben, ami a háborút követte, az anyagi érdekek kusza utvesztője sokakat késztetett bolyongásra a szent önérdék utjain, ha ezek még olyan messze is vezettek a kitűzött nemesebb céltől. A konjunktura bizony erősen korumpált, a könnyen szerzett pénz könnyen gurult s nyomában nem az igazság hangja csendült. Ez az időszak is elmúlt, hogy azután bekövetkezzék a nagy gazdasági válság nyomasztó korszaka, a sovány esztendők, amelyeknek során a gazdasági élet eresztékeiben roppant meg és minden összeomlani látszott. Bizony, ez az időszak talán még nehezebb volt, mert a meggondolatlanul utjára engedett szó olyan eseménygörgöttegeket indíthatott el, hogy következményei kiszámít-

hatatlanok lehettek. A konjunktura még ezer szálai kapcsolódott a közérdekhez és vagy megakadályozta a tárgyi-
latos bírálatot, vagy felidézta a felelőtlen bosszuállók dühét,
akik buzgón rugdosták a gazdasági élet döglött oroszlánjait.

Talán soha nem volt annyira szükség a tárgyilagos bírál-
atra, az igazság felmutatására, mint ezekben a válságos
időkben és talán soha kevesebben nem szolgálták az
igaz közérdeket, mint akkoriban.

És a politikai élet hullámzása, szűkebb környezetünk-
ben, a tágabb horizonton épp úgy mint a nagyvilágon min-
denütt. Voltak, akik buzgón kapaszkodtak minden hullám-
hegyre, hogy hanyatthomlok zuhanjanak azután a mélység-
be és voltak, akik értették a módját ezeknek az erőknek a
kihasználására.

Az Ország-Világ azonban nem lovagolt versenyt a konc-
hajszolókkal, nem fogadott a pillanatnyi nagyságok start-
jára, nem volt az összeomlás vámszedője és nem adta el
egyetlen célkitűzését, a köz érdekének szolgálatát, semmi-
féle előnyért. Voltunk, akik vagyunk és leszünk, akik vol-
tunk:

az irott szó egyszerű katonái

és úgy érezzük, ezt mégis csak elkellett mondanunk ezen az
évfordulón...

— SZOKATLAN és feltűnő lett volna még csak nemrégén
is a hirdetés, mely egy budapesti előkelő napilapban jelent
meg s amely nagyvállalat számára igazgatót keres. Egy
nagyvállalat igazgatása sok tudást, tapasztalatot, szakisme-
retet kíván, cserébe jó javadalmazást nyújt s kellemes, bár
felelőségteljes, sok munkát igénylő polcára úgy volt szokás
eljutni, hogy valaki az illető iparágban, még inkább: magá-
nál a vállalatnál bizonyosságot tett esztendőik hosszú során
keresztül képességeiről. Hogy ki van s mit tud, megfelelő
ember, a piacon, azt számon tartották, megkereséséhez nem
volt szükség nyílt hirdetésre. Ma azonban megváltozott a
világ. Az ajánlat nem kelt feltűnést, a vállalatok pedig
kénytelenek ehhez az eszközhöz folyamodni, nyilván azért,
mert közvetlenül nem találnak megfelelő embert. Miért?
Egyszerűen azért, mert nem áll módjukban alkalmazni azt,
akit a maguk szempontjából alkalmasnak és érdemesnek
ítélnek. Gyakorlat, tisztesség, eredmény, hozzáértés, szak-
mai képzettség, üzleti érzék, feddhetlen mult még harmad-
sorban sem fontosak: okmányokra van szükség! Származási
bizonyítványokra, anyakönyvi kivonatokra és szülői ház-
aságlevelekre. A gyakornokból vezetővé munka és szorgalom
révén fokként előlépett tisztviselő nem példakép többé
s kivétellé halványodott. Szerencsés bölcső, jól megválasz-
tott nagyapa dönti el az érvényesülést. Hogy az ilyen visz-
onyok között vajjon mennyi hasznát látja alkatrészek cseré-
jének s rendkívül fontos és érzékeny gépezet, melyet ter-
melésnek neveznek, azt nem nehéz kitalálni.

Egy a sok közül...

A bonyodalmas idők és bonyodalmas körülmények hozzák magukkal úgy látszik, hogy ma már semmi sem olyan egyszerű, mint ahogyan az ember hinné. Valamikor régen világszerte úgy volt, hogy a törvény törvény volt, intézkedéshez nem kellett sok magyarázat és köntörfalazásra, a szövegezés értelmezésére, az intézkedések ilyen vagy olyan beállítására csak ritkán és rendkívüli esetekben került sor. Amit azután az ügyvédek intéztek nagy hozzáértéssel és a jogtudományok latbavetésével, hozzánemértők teljes kizárásával. Ma már azonban mindenki ügyvéd, mindenki törvénytudó és a kereskedők, iparosok, vállalkozók úgy böngészik a törvényszövegeket, mint akik tudják: mennyi zavar, nehézség, súlyos következmény származhatik akár csak egy szójel helyének téves megjegyzésétől, vagy más hasonló, életbevágóan fontos szövegezési vonatkozás ismeretének elmulasztásából. Ime, egy példa arra, hogy manapság nemcsak a törvény tudomásulvételénél, de megszerkesztésénél is mennyire figyelembe kell venni a legaprólékosabb szempontokat is, nehogy bonyodalmas viták, hosszas pereskedések következzenek azután...

Az új bélyegtörvény egyik szakasza úgy intézkedik, hogy a nyomtatott reklámoknál, általában a nyilvánosság számára közléseket tartalmazó nyomtatványoknál

a repülőbélyeget a nyomdának felül kell nyomnia, vagyis a nyomtatvány repülőilletékmentesítése akkor érvényes, ha a bélyeg megsemmisítése a nyomtatással való átütéssel történik. Ez az intézkedés új helyzetet teremt és éppen ezért felmerült a kérdés:

mi történjék a régebben készült nyomtatványokkal, amelyek még nem készülhettek a törvény intézkedéseinek betartásával?

Vajon elfogadják-e ezeket a nyomtatványokat és ha igen, milyen módon történik majd annak megállapítása, hogy a régi nyomtatványok nem bírsághatók meg azon a címen, hogy repülőilletékmentesítésük nem az új törvény intézkedése értelmében történt meg.

Mondanunk sem kell, hogy nem akadékoskodásról, nem néhány érdekelt érdeklődéséről van szó, hiszen az ilyen módon esetleg használatatlanná vált nyomtatványok az ország területén komoly értékeket képviselnek. Ezek és ezrek fekszenek a régebben nyomtatott ilyenfajta nyomtatványokban, mert hiszen a cégek és vállalatok nem darabonként készíttetik nyomtatványaikat, hanem ezerszámra, mert így sokkal gazdaságosabb. Mármost az a vagyontöredék befektetés, amit ilyen módon eszközöltek, egyszerűen vesszen el? Lehet-e visszaható erővel büntetni olyan jóhiszemű adófizetőket, akik nem tudtak még a készülő törvényről és ter-

mészetes módon előre készítette el nyomtatványait?

Olyan kérdések ezek, amelyekre így, helyi vonatkozásban nem lehet megfelelni. Központi intézkedés szükséges a törvényszöveg megfelelő magyarázatához és ennek érdekében az érdekképviselteknek kell eljárniuk a minisztériumban, a máskülönben veszendőbe menő anyagi befektetések megmentése érdekében.

Az Orient Turist Lloyd „ingyen utazása” a kereskedőkre

„Olcsó husnak hig a leve”, tartja a közmondás és szólásmondás igazzá igazolja annak az „olcsósági” akciónak sorsa, amelyet az Orient Turist Lloyd néven működő utazási vállalat kezdeményezett és amelybe több kereskedőt is bevontak. A vállalat „ingyenes vasuti utazás” lehetőségét kínálta, amennyiben a bevezetésre szánt rendszer szertit a központi szervezett résztvevő kereskedőknek tikkettek kellett átvenniük az Orient Turist Lloydtól azzal, hogy a vásárláshoz mértén kevesebb, vagy több, kilométerre szóló tikketszelvényt adnak át vevőiknek, akik ezt összegyűjtik és amikor már megfelelőszámu, illetve kilométermennyiségű szelvény gyűlt össze, a központi iroda, helyesebben annak kirendeltsége ingyenes vasuti jegyekre cseréli be a szelvényeket, a vevő által megjelölt rendeltetési állomással. Szóval „vevőcsalogatásnak” szánta az OTL a „kasszaskontónak” ezt az újrendszerű módját és a terv hitelre is talált, amikor a vállalat sorra járta a kereskedőket.

A kereskedő kötelezvényt irt alá, hogy meghatározott mennyiségű ilyen kilométerszelvényt vesz át, a vállalat pedig a rendszer népszerűsítését, a kirendeltség megszervezését és általában a kezdeményezés alapos propagálását vállalta.

Mindest már megirta az Ország-Világ, sőt már akkor figyelmeztettük a kereskedőket arra, hogy fogadják az „ujtást”, amikor még ez a vállalat még csak kezdet kezdetén volt. Figyelmeztetésünk utólag igazolódott, mert néhány héten belül kiderült, hogy ez a kezdeményezés sem egyéb a hasonló, de szintén be nem vált üzletfelfuttatási módszerekhez, amelyeknek mindenkor ráfizetés volt az eredménye az üzleti forgalom növelése helyett.

Az Orient Turist Lloyd ugyanis főképpen csak abban a vonatkozásban tartotta be vállalt kötelezettségeit, amelyek a maga üzleti érdekeit szolgálták, viszont semmit sem tett a rendszer tényleges népszerűsítése érdekében, nem szervezett kirendeltséget, ami pedig a szelvénybe-váltás szempontjából nélkülözhetetlenül szükséges lett.

volna, sőt mi több, a szelvényküldés körül is zavarok mutatkoztak.

A vállalkozás megbízottja előlegeket vett fel a kereskedőtől, viszont a szelvények elküldése nem történt pontosan, számos kereskedő pedig egyáltalában nem is kapta meg a szelvényküldeményt, úgy hogy nem is kezdhette meg az olcsósági akciót. Summa sumárum,

az Orient Turist Lloyd ingyenuutazási kezdeményezése nem vált be, aminek elsősorban a vállalat az oka, úgy ügyvezetési, mint népszerűsítési szempontból.

Nem elég azonban, hogy a siker elmaradt, hogy a szelvények eladása fokozódó nehézségekbe ütközött, hogy nem állították fel a tikettbecserélő kirendeltséget, hogy egyes kereskedők egyáltalában nem is kapták meg a szelvényeket, mások pedig azoknak csak egy részét vették kézhez,

az Orient Turist Lloyd mindezekén felül jónak látta, hogy perrel fenyegeesse meg ügyfeleit. Valamennyi, az akcióban résztvett kereskedő ügyvédi felszólítást kapott, hogy fizesse meg a lekötött tikettmennyiség teljes értékét, amivel, az ügyvédi felszólítás szerint, az eredeti kötvény értelmében, az OTL vállalatnak tartoznak.

A vállalat nem vette számításba a már lefizetett előleget, azt, hogy a cégek csak részben, vagy egyáltalában nem kapták meg a tiketteket, hanem az eredetileg lekötött teljes összeg kifizetését követeltel ügyvédje útján. Cluj

Az ügyben érdekelt kereskedők dr. Luțai Cornel ismert ügyvédet bízták meg ügyük képviselőjével és az ügyvéd azonnal érintkezésbe lépett dr. Constantin N. Nicolau temesvári ügyvéddel — aki a felszólító leveleket küldte —, akitől az igazságszolgáltatási eljárás felfüggesztését kérte mindaddig, amíg a maga részéről is nem ismerteti ügyfelei álláspontját, amire személyes találkozót kért. A temesvári ügyvéd azonnal válaszolt és annak közlését kérte, mikor keresi fel irodájában dr. Luțai Cornel, mire a kereskedők jogi képviselője közölte látogatásának pontos idejét. Ezen a napon, a jelzett időpontban valóban meg is jelent Luțai dr. Temesváron dr. Constantin N. Nicolau ügyvédi irodájában. Legnagyobb meglepetésére azonban kartársai nem tartózkodott otthon és minden további kísérlete, hogy Nicolau ügyvéddel találkozzék, szintén hiábavalónak bizonyult. Luțai Cornel dr. erre ismét levelet irt kartársának, rövidesen válaszva a helyzetet és bár ez még júliusban történt és a temesvári vállalat ügyvédje csak néhány napos haladékról tett ígéretet levelében, Luțai Cornel dr. mind a mai napig választ nem kapott, viszont az igazságszolgáltatási eljárás is szünetel és azóta az ügyben semmiféle intézkedés nem történt.

Természetesen ezzel nincs elintézve az ügy, mert a kereskedők nem hagyhatják, hogy ügyük az Orient Turist Lloyd belátására függőben maradjon. Nem hajlandók vál-

lalni a hibájukon kívül rosszul sikerült akció anyagi következményeit, különös tekintettel arra is, hogy az **Orient Turist Lloyd** még a szelvények beváltásánál is bizonyos korlátozásokkal él és így egész befektetésüket az a veszély fenyegeti, hogy a már kifizetett pénz is elvész. Az történt ugyanis, hogy az egyik kereskedő, amikor látta, hogy az **Orient Turist Lloyd** teljesen elaltatta az ügy üzleti részét, hogy a vállalat nem volt hajlandó kötelezettségeit teljesíteni, a már átvett és kifizetett szelvényekkel átutazott Temesvárra és azoknak beváltását kérte. Kérését visszautasították, mert — a vállalat álláspontja szerint — az **OTL** csak arra kötelezte magát, hogy ezeket a szelvényeket a cégek vevőitől veszi át, nem pedig maguktól a cégektől. Az aradi kereskedő nem pénzt kért, hanem a szelvényeknek ingyenes vasuti jegyre való becserélését, ami természetes és érthető, mert végeredményében senkinek semmi köze ahhoz, hogy miképpen használja fel a tiketteket. Az **OTL** vezetősége azonban azt hangoztatja, hogy a cégek kötelezték magukat a tiketek és az új rendszer terjesztésére, márpedig ez nem forog fenn abban az esetben, ha maga a kereskedő jelentkezik a szelvényekkel.

Arról természetesen nem esett szó, hogy a szelvények forgalombahozatalát szinte lehetetlenné tette az **Orient Turist Lloyd** némtörődőmsége. A kikirendeltség megszervezésének elmulasztása azt jelentené, hogy minden vevő, aki szelvényeit érvényesíteni kívánja, előbb kénytelen átutazni Temesvárra, hogy ott mutassa be a tiketteket és kérje a vasuti jegy kiutalását. Ez már magábavéve kellemetlen nehézség, ami elriasztja a közönséget. De elmaradt a sajtópropaganda és a népszerűsítés is, ami nélkül pedig ilyen újítás bevezetése lehetetlen és amire különben is kötelezettséget vállalt a temesvári cég. Ami pedig a már lefizetett előlegek beszámítását, a szelvények elküldése körüli nehézségeket és adott esetben a szelvények leszállításának teljes elmaradását illeti, mindezek olyan körülmények, amelyeket nem lehet figyelmen kívül hagyni az **Orient Turist Lloyd** kampányának felszámolása során. Különben

az aradi kereskedők értesülése szerint az ügyben érdekelt temesvári kereskedők is bizonyos vitában állanak a vállalattal

és ennek a vitának anyaga éppenséggel nem idegen az aradi vonatkozású kellemetlenségektől.

Éppen ezért **Lujai Cornel dr.** továbbra is megtesz mindent a helyzet tisztázása érdekében és minden esetre tisztázni kívánja, vajjon a „magyszabású“ ügyletből kifolyólag csak a kereskedőkre hárul a kötelezettségek egyenesen tulpreziciz teljesítése, vagy fennáll-e valamilyen viszonyosság is, az **Orient Turist Lloyd** irányában ?!

Irja meg szerkesztő úr,

az itt következő panaszt, amit elsősorban azért kívánok nyilvánosságra hozni, mert tudomásom szerint az utóbbi hetekben több hasonló eset fordult elő. Márpedig egyrészt nem lehet a közönség érdeke, hogy ilyen apróságok miatti napokat veszítsen el valaki szaladgálással, felesleges utánjárással, másrészt pedig a közhivatali munkát is akadályozzák azok, akik tájékozatlan kérdezősködésükkel sorra járfák a hivatalokat, anélkül, hogy valaki felvilágosítást nyújthatna nekik. Arról van szó, hogy

hatósági kézbesítő közegek sorozatosan kézbesítettek ki a napokban fizetési meghagyásokat, amelyeknek szövegéből mindössze az tűnik ki, hogy valamilyen büntető végrehajtásaként bocsájtották ki.

E sorok írója csak úgy, mint számos sorstársa, a nyomtatvány kézhezvétele után felkereste azt a hivatalt, jelen esetben a pénzügyigazgatóság behajtási osztályának illetékes szolgálatát, ahol a büntetés összegét le kellett volna fizetnie, mert bár aránylag kis összegről szólt a fizetési meghagyás, bizony manapság jól megnézzük mit, hogyan, hová és miért fizetünk ki.

Lelkiismeretem tisztasága készítetett arra, hogy érdeklődjem, mert tudtommal semmiféle büntetést magaután vonó cselekedet nem terhel. A pénzügyigazgatóságon megnézték a nyomtatványt, de abból a tisztviselő sem lett okosabb, elküldött hát egykik kartársához, aki maga sem tudta miről is van szó és továbbadott egy másik íróasztalnál dolgozó kartársnak, aki ismét tovább küldött... Így jártam a szobákat és kérdezgettem mindenkit, aki megkérdezhető, hogy miért is kell nekem pénzbírságot fizetnem, azonban kiderült, hogy

senki sem tudja, tulajdonképpen miért is kaptam a fizetési meghagyást, amit nem is a pénzügyigazgatóság bocsájtott ki, hanem a törvényszék.

Az már azonban, hogy miért bocsájtották ki a fizetési meghagyást teljességgel megállapíthatatlan volt, mert ezt a törvényszéken elmulasztották feltüntetni és más módon sem tudatták a pénz bevételezésére hivatott állami hivattal. Nyomoztam, nyomoztam, de minden hiábavaló volt. Ügyirati számok, pontosabb körülírás, vagy valamelyes tényleges kiindulópont tökéletes hiányában lehetetlenség volt a fizetési meghagyás eredetének kikutatása, úgy hogy végül is a pénzügyigazgatóságon, hosszas és több órát igénybevevő szaladgálás után azt az észszerű tanácsot adták, hogy ha nincs tudomásom semmiféle pénzbírságról, egyszerűen felebbezzem meg a fizetési meghagyást...

Irja meg hát kedves szerkesztő úr, hogy bizony nem ez a módja a dolgok elintézésének. Manapság annyi időt kell minden adófizető polgárnak eltöltenie a közhivatalokban — hiszen az állami szolgálatokhoz való viszony világszerte

annyira sokrétűvé, kötelezettségektől terhesé vált —, amiről időt vonnak el a közösség iránt előírt kötelezettségek mindenképpől, hogy ez már szinte a munkateljesítmény rovására megy. A közhivatalok folyosói zsúfoltak a közönségtől.

Mindenki törvényt magyarázatokkal és törvénytannal foglalkozik.

Valamennyien ügyvéddé lettünk kissé, mert mindennapos ügyeink megkívánják, hogy tájékozodni tudjunk a paragrafusok kacskaringói között. Hol egy bejelentés, hol egy elmulasztott jelentkezés, vagy jogérvényesítés pótlása, hol a közteherviseléssel kapcsolatos kérdések égető szükségessége visz arra, hogy a közügyek ilyenfajta megnyilvánulásával foglalkozzunk és mindezzel együttjár, hogy állandóan ott vagyunk a közhivatalokban, ott várakozunk a közhivatalok folyosóin, vagyis állandóan ügyeinket intézzük. Kérdezem hát,

közérdek az, hogy egyszerű jelentéktelen mulasztás miatt újabb órákat kelljen eltöltenünk az állami hivatalokban?

A hozzám kézbesítetthez hasonló fizetési meghagyás ügyében még sokan kilincseltek felvilágosításért hivatalról hivatalra, hogy végül ugyanazt a választ kapják, amivel nekem szolgálták és amittől bizony senki sem lett okosabb.

és még valamit:

Miért kell vajjon a tisztviselők idejét igénybevenni, miért kell szivességet kérnünk a felvilágosítás kérésével, miért kell a munka menetét még ilyen jelentéktelennek látszó ügyekkel is zavarni.

A tisztviselők napi munkájuk forlódott halmazában nem szívesen foglalkoznak ilyen természetű „csekélységekkel” és talán rosszneven is veszik, hogy jelentéktelennek tűnő összegek miatt feltartják őket. Pedig itt a polgár legszentebb jogáról van szó, arról, hogy tudni akarja, miért büntetik meg és ha lehet élni kíván törvényadta jogával, ami lehetővé teszi a felebbezést. Hangsúlyozni kívánom, hogy az említett eset csak kiragadott példa, csak szemléltető eset a hasonló ügyek tengeréből.

Nem lenne egyszerűbb, ha az ilyen természetű iratokat pontosabban, az érdekelt fél alapos tájékoztatásával készítenék el? Ami csak a kibocsátó tisztviselőnek okozna iratunként két perccel több munkát...

Mint a harang nyelv nélkül

olyan a gyáros, vállalkozó, kereskedő, iparos reklám nélkül. Új vevőket ma már csak szabadtéri reklám által szerezhet, mert bármilyen jó árut tart vagy készít, nem tudja értékesíteni, ha nem propagálja. Az **ORSZÁG-VILÁG „AGGE” REKLAMOSZTALYA** elősegíti igyekezetét és készséggel bocsátja rendelkezésére tapasztalatait. Tegyen kísérletet!

Bulv. Regele Ferdinand 19.

Telefon 15—25.

... a legkeresettebb cikk: a térkép

(Nagyvárad.) A napokban történt: Vasárnap volt és meglátogattam barátomat, aki gyorsan kezét fogott és azt mondta, „szervusz, szervusz, foglalj egy pillanatra helyet, azonnal befejezem...” Megnéztem, mit fejez be és akkor láttam, hogy térképek között ült, amikor beléptem és gondosan tanulmányozta **Olaszország és Franciaország** határvidékét. Előtte kiterített újságok halmaza, ezeknek nyomán figyelemmel kísérte az olasz hadgyakorlatok lefolyását.

Ez a jelenet készítetett arra, hogy szétnézzek magam körül, elszigetelt jelenség-e a térkép fölé hajló és térképet „olvasó” polgár, vagy mindenki ilyen lázas érdeklődéssel figyel a események menetét a színes vonalakkal telerajzolt térképlapokon?

Nem kellett sokat kutatnom ahhoz, hogy megállapítsam:

győzött a térkép,

mert ez a nyomdatermék soha nem látott népszerűségnek örvend, soha nem hitt pályafutást tett meg. Még a háboru idején sem volt olyan kelendősege a térképeknek, mint mostanában, pedig emberemlékezet óta abban az időben nyilvánult meg ez irányban a legnagyobb érdeklődés. Most azonban szinte legnépszerűbb olvasmányá emelkedett a földrajztudománnyal kapcsolatos minden nyomdatermék,

a közönség szinte korlátlan mennyiségben vásárol térképeket,

ami csak kihangsúlyozódott azáltal, hogy a térképek iránt érdeklődő közönség az utóbbi időkben bizonyos földrajztudományi változások miatt kénytelen volt gyors egymásutánban kicserélni meglévő darabjait.

Amióta Európában — és ezzel egyidőben az egész világon — megszűnt a világháborút követő békekorszak és kezdetét vette a fegyveres békének nevezett, háborukkal, háborusdikkal való nyiltszini sütésének időszaka, tömegével jelennek meg a térképek. Már az első nagyszabású japán-kinai összetűzések idején és japán-orosz távolkeleti surlódások kezdetén megjelentek az időszerű térképek, hogy az újságolvasó közönség pontosan követhesse az események menetét. **Mandzsukuó** is térképek alakjában vonult be igazán a közönség köztudatába és állami létének első érzékelhető valósága itt, mifelénk az új térkép volt. Villámgyorsan készültek a térképek **Abessziniáról, Spanyolországról, Ausztria megszűnésének tényéről, a Szudéta-vidékről, Csehszlovákia darabokratöredezéséről és megszűnéséről, Albániáról** illetve arról a földdarabról, amely máról-holnapra meg-

szünt, mint Albánia; térképek kerültek forgalomba az új európai helyzetről, hogy azután gyorsan szétkapkodja a közönség a Danzigra vonatkozó térképeket, meg a lengyel-német határ helyzetét feltűntető nyomtatványokat. Hozzá kell fűzni ehhez, hogy a térképeken kívül nagy a népszerűsége az összes földrajztudományi ismertetéseknek, tehát a közönség nemcsak képben, de írásban is foglalkozik a napirenden lévő kérdésekkel.

Mert a közönség olvas, talán soha nem olvasott annyit, mint éppen ezekben az időkben. Csak mindössze az a kérdés, hogy mit olvasnak mostanában az emberek?

Könnyű ezt megállapítani, nem szükséges hozzá nagy nyomozás és adatgyűjtés. A térképen kívül, vagy helyesebben ezekkel együtt, az újságoknak van legnagyobb kelenődőségük a piacon. Öt-hatféle újságot olvasnak mindennap az emberek, a lapok kézzől-kézre járnak családokban és ismerősök körében,

a jó cikkeket szinte betéve tudja mindenki.

Külföldi lapok aratását is magával hozták a tulfeszített idegizgalmak eme napjai, egyre-másra tűnnek fel könyvke-rekedések kirakataiban, dohánytözsdék ajtajára kiszégezve olyan külföldi lapok, amelyek azelőtt öt-hat példányban fogytak legfeljebb egy olyan városban, mint például Nagyvárad, most pedig tucatjával, sőt bizonyos esetekben százával találunk olvasóira. Central University Library Cluj

Statisztikák, kimutatások, ismeretterjesztő közlemények népszerűsítésére sincs szükség, mert kapkodva vásárolja a közönség ezeket a nyomdatermékeket. Ázsiáról, Afrikáról, a gyarmatokról, a népesedésről, a hadseregekről, a háborúról és ki tudja még mi mindenről írnak egyre-másra könyveket. Megirták már a várható háború várható fejleményeit különös tekintettel a mustárgázra, a mustára, mint élelmiszerre, a mustárra, mint nemzetgazdasági tényezőre... Megirták már, ki mennyi fogyaszt és hogyan viszonylik ez a harcikészséghez, letárgyalták a vegetáriánus katonák emberölési képességeinek várható hatófokát, a belterjes nemzetgazdálkodás szemszögéből tekintve... És mindennek akad vevője, mindent elolvasnak, mindent letárgyalnak, viszont kétséges, hogy mennyit emészt meg az olvasott „szellemi táplálékból“ a közönség.

Olvasnak azután még eyebeeket is. Így például szép irodalmat. Ebben a vonatkozásban azonban lehetetlenség szabályokat felállítani, mert a közönség rapszódikus, a közönség irodalmi igénye kiszámíthatatlan. Természetesen ezen a téren is elsősorban azok a munkák fogynak, amelyeknek kapcsolata van a mával, a mai időkkel, a kilátásokkal (és a kilátástalansággal, mert a könyvvásárló közönség helyett egyre nagyobb számúvá válik a kölcsönkönyvtárak olvasótáborra. Ez is érdekes jelenség, gombamódra szaporodnak a kölcsönkönyvtárak. Vadonatuj könyvekkel, kicsiny

boltookban máról-holnapra megnyitja üzletét egy-egy ilyen bérkönyvtár és ugylátszik jó üzlet a könyvkölcsönzés, mert mind többen és többen vetik rá magukat erre a foglalkozási ágra. Megbízható értesüléseket az olvasóközönség irodalmi beállítottságára azonban itt sem lehet szerezni, mert ugyanakkor, amikor a legjobb korszerű regények állandóan kézben vannak, tömegesen cserélnek olvasót a detektívregények és egyéb, többé-kevésbé értéktelen ponyvairodalmi termékek.

Akadnak azután olyanok is, akik irodalom helyett a zsokereket és poéneket számlálják és állítólag ezek a legnyugodtabb emberek manapság. Viszont azok, akik mind nyugtalanabban számlálják a pénzüket, keservesen panaszoznak, hogy bizony nem a legélvezetesebb olvasmány, mert olyan izgalmakkal jár, annyi félelmet okoz az „olvasmány” ilyen vagy olyan módon való elvesztésének állandóan időszerű fenyegetése, hogy hasonló izgalommal a legfanatikusabb kalandor-regény sem szolgálhat . . .

— **UJ ERDÉLYI KÖNYVEK.** Ezzel a címmel indul meg ez év október havában az igazi erdélyi szellemet valló írók könyvsorozata. Szellemi életünk utóbbi időkbén észlelt tespedése váltotta ki az írók, de az olvasó közönség köréből is azt a kívánalmat, hogy kulturánkat felfrissítve, egy teljesen szabad és független szerven keresztül juttassákel az írók könyveiket Erdély és Bánát olvasóihoz. A vállalkozás köré csoportosult beérkezett, vagy pályájuk kezdetén álló ifju írók névsora a legteljesebb biztosítéka annak, hogy az UJ ERDÉLYI KÖNYVEK szelleme mentes lesz minden kicsinyes szemponttól és érdektől s maga előtt zsinormértéknek csak a hagyományos humanisztikus transzilván világszemléletet fogja tartani: ragaszkodást magyar műveltségünkhöz, de gyűlöletet nem, semmilyen irányban! Ez az elv párusult az UJ ERDÉLYI KÖNYVEK iróinál azzal az óhajjal, hogy olvasói kezébe a legirodalmibb, de egyben mindig szórakoztató, lebilincselő olvasmányokat adjanak. Ugyanakkor az UJ ERDÉLYI KÖNYVEK kiadóvállalata a könyveket a legfejlettebb, legizlésesebb nyomdatechnikai kiállításban hozza ki. Mindezen szempontok tették érthetővé, hogy Erdély és Bánát nagyobb városaiban már eddig is a társadalom vezető egyéniségei tették magukévá az UJ ERDÉLYI KÖNYVEK célkitűzéseit s állottak mögéje ez igen időszerű irodalmi vállalkozásnak. Legközelebb részletesen fogjuk ismertetni az első tizenkét kötetből álló könyvsorozat elismerten kitünő szerzőinek neveit és kiadásra kerülő műveit.

Kabátokat, kosztümöket legujabb divat szerint készít

MEZEI

nőszabó, Bul. Reg. Ferdinand No. 13. Lutheránus templommal szemben.

A cirkuszok kulisszái mögött kemény bánásmóddal és élelemmel oktatják „művészetre“ az állatokat

(Bukarest.) — Valami egészen csekély agyi elváltozás okozza az állatoknál, hogy képességeik annyira korlátozottak — így beszélt az **Ország-Világ** munkatársa előtt egy kitűnő állattan-tudós, híres zoológus, aki egész életét annak szenteli, hogy megállapítsa: az állatok is tudnak **bölcsék lenni, tudnak gondolkodni, örvendeni és szenvedni.**

Mi magunk kissé kételkedünk az állati gondolkodás lehetőségeiben, mert egész másról győződünk meg, amint mindjárt kiviláglik:

Érdeklődésünket a legújabb Bucurestiben vendégszerepelt **Busch-cirkuszban** egy cirkuszi mutatványsorozat keltezte fel, ahol számoló kutyák, szteppelő lovak, kötél táncos hüllők szerepeltek.

Elmentünk tehát egy olyan helyre, ahol az állatokat ilyen mutatványokra tanítják. Megvalljuk, a tulajdonos igen barátságatlanul fogadott és eleinte határozottan elzárkózott attól, hogy a bölcs állatok és a ravasz ujságíró egy-mással közelebbi ismeretségbe kerüljenek.

— Hogy mi az állatainkkal hogyan tanuljuk be a számokat, az a mi titkunk — mondta a csodálatos kutyák, macskák és lovak idomító-tulajdonosa. — Ugyanis tudom, mit akar látni! Nem maga az első, aki idejön, hogy aztán másnap szétkürtölje a fővárosban, hogy mi állatkinzók vagyunk. Ezt akarja kiszedni belőlem is, nem igaz?

— Ellenkezőleg, mi csak a tudós tanár receptjét akarjuk ellenőrizni: vajjon **gondolkoznak-e az állatok?** Regényt akarunk írni a számoló kutyáról.

Igy hát nagynehezen bejutottunk oda, ahol az állatokat idomítják. Mindjárt előljáróban nagyot pattant az orrunk alatt egy astorvég, aminek a másik vége egy hosszubajuszu ember kezében volt. Szép kövér lovacska futkosott körbe-körbe előttünk és a körben apró cövekek voltak leverve, piros, fehér, kék cövekek, mindenkinek a végén apró szénacsomó vagy friss, most hozott zsenge zabkalász. És a lovacska szorgalmasan futott-futott, láttuk, hogy egyik szemé, talán a bal, mindig a szénára kacsingatott, akár a miénk, mikor éhesek vagyunk — a kacsapörköltre vagy egyéb kellemetességekre. Igen ám, de az astor egyre pattogott, a nagybajuszu különféle vezényszakat ordított és a háttérben egy másik ember hatalmas dobott ütögetett.

— A ló az egész zenekarból csak a dob szavát érti — magyarázta a főidomító —, persze a közönség ezt nem tudja. A kis cölöpök arra valók, hogy az állat kiszámíthataságának a lépést.

Nevezetes paripánk ugyanis táncolni tanult és a táncmester ur alkalomadtán ugyancsak odacserdített a lovacska jóltáplált hasára, ha valami hibát ejtett. De odakiáltott a dobosnak is:

— Mit ütögetsz megint, te ökör! Hogyan tanuljon meg a Nóra, ha még te is elhibázod.

Egy különösen heves ostorpattantásra a ló befordult a cölöpök közzé és óvatosan, nehogy a patája a színes fákat érje, emelgette a lábait. Egy-egy pattintásra megállt és leette a cölöpök tetejéről az izes falatokat.

— Érdekes állat a ló — magyarázta az idomár — megismeri, illetve megkülönbözteti a színeket: tudja, hogy a dob szava hol mély és hol magas, meg tudja különböztetni a széna vagy a zab ize közti különbséget: mondhatom, legkönnyebb egy lovat betanítani.

— De ha előadás van, nincsenek itt a cölöpök!

— Nincsenek, de a ló megtudja azt is jegyezni magának, hogy napközben hol álltak a karók és ösztönszerűen átugrálja a megszokott távolságokat.

HOGYAN TANUL A SZÁMOLÓ KUTYA?

Egy elkerített négyszögben idomitanak egy kis fehér-tarka kutyuskát, amely **visitva és szükölve, kissé porosan, sőt, ha jól láttuk, néhol véresen végzi a maga dolgát.** Rá sem ismernének az esti lámpák ragyogó fényében: akkor kimosdatva, kifésülve, kifényesítve és mindenekelőtt — gömbölyűre etetve jelennek meg előttünk.

A számoló kutya betanítása roppant érdekes látvány.

Ugy csinálják, hogy mindenekelőtt a számot — tenyérnyi fehér táblára mázolt nyolcast — állítanak az eb elé, aztán addig ütögetik a mellső lábait, amíg a kutya megtanulja, hogy nyolcszor kell rátoppantania az előtte fekvő alumíniumlemezre. Természetesen hetekbe telik, amíg a kutya erre rájön. Egyrészt kiéhezett állapotban hozzák az „iskolába“, másrészt a fájdalmas ostorcsapások megszoktatják vele a nyolc toppantást.

Igy aztán négy-öt számot tanítanak be neki, de a számok sorrendjét sohasem változtatják (az előadáson sem), mert nincs a világnak olyan ebje, amely tényleg számolni tudjon. Az idomítás lényege mindig az enivaló: a kis foxi tehát nagyon jól tudja, mihelyt elébe rakják a számtáblát, mit kell tennie.

— Egyszer nagyon megjártam — mondja az idomító —, Brüsszelben léptem fel a kutyámmal, de máig sem tudom, hogyan, a számot bevezető nyolcas számot elemelte egy bohóc. Az egész előadás kudarcba fulladt, mert a második betanított szám, az ötös helyett a foxi következetesen a nyolcat kezdte toppantani. Bizony kirugtak a kutyámmal együtt.

TÖRTCSONTU MACSKAPRIMADONNÁK

Sajnos, a többi idomítéshoz nem tudtunk közel férni.

Csak felvilágosítást erőszakoltunk ki a macskák megiskoláztatásáról.

— Idomitott macska a legkeresettebb szám a cirkuszi világban — hangzik a magyarázat —, mert a macska, amelyben benne él a vad ellentállás, nem adja meg magát és a legritkább esetben lehet vele valamire menni. Azt hiszem, Amerikában dolgozik egy artista, akinek három macskája végig játszik egy jelenetet, amin betegre nevetik magukat az emberek. Egyik macska az ablakból kinéző kis cselédet játszik, a másik pedig egy huszárt, amint éjszaka, holdvilágnál nyávogva udvarol. A „Huszár“ behatol a házba, de néhány pillanat múlva kirepül a cselédke ablakán. Elárulhatom, hogy ez a két macska évekig állatorvosi kezelés alatt állott és egyetlen csontja sem ép. Nagy munka ez, uram! . . .

11 ÉVIG IDOMITOTTAK EGY GÓLYÁT

Rátértünk a maradakra.

— Nézze, kérem, a papagályról mindig azt mondják, hogy okos állat. Okos állat általában nincs, de a papagályt aztán a világég alatt semmi másra meg nem lehet tanítani, mint amit ő maga szórakozásból megtanul. Ellenben külföldi utazásaim alkalmával láttam egy gólyát, amely olyan tornamutatványokat végzett, hogy akármelyik légtornász megirigyelhetné. Tudja meddig tanította a gazdája? Tizenegy esztendeig,

— Beszéljen valamit a fókákról — faggatjuk az idomitót.

— A fóka elég értelmes lenne, de annyira ideges, hogy megbolondítja az embert. Akarja tudni hogyan tanítják? Az ember a kezébe vesz tiz-husz halat és mikor a fóka a kívánt mozdulatot elvégzi, nyomban hallal jutalmazza a mozdulatot. Persze, ezt néhány százszor türelmesen megismételni, míg a mozdulat az állatban valósággal kényszerré válik. Veréssel fókát idomitani egyáltalán nem lehet, csak élelmezéssel.

Vad nyerítés, fájdalmas kiáltás harsan fel ebben a pillanatban.

— Hát nem belémrugott ez a dög?! — kiáltja ugyanaz a nagybajuszu bácsi, aki néhány feldöntött piros és kék cövek között állva az oldalát tapogatja.

— Miért veri olyan kiadósan — szólalunk meg félénken.

— Mit akar, talán pástétommal tanítsam?

A nagybajuszu letörli veritékező homlokát.

— Na bocsássunk meg egymásnak, Nóra, és kezdjük elülről.

Az engedelmes állat horkanva engedelmeskedik, miközben a dob, akárcsak valami afrikai néger tamtam, egyhanguan dörömböl. Elég volt, nem jó nézni az ilyesfélét . . . Csak azt tanultuk meg belőle, hogy embert él állatot egyformán megtanít a neki tetsző, vagy nem tetsző dolgokra — a félelem, a fájdalom és az éhezés . . .

L. A. R. E. S.

repülőjáratának aradi kapcsolatai
 érvényes 1939 aug. 15-től

2113 vonal

Arad—Craiova—T. Măgurele—București

Hétfő, szerd., pént.		Kedd, csüt., szomb.	
7.15 pl.	Arad	sos.	18.15
8.55 sos.	Craiova	pl.	16.35
9.05 pl.	T. Măgurele	sos.	16.25
9.40 sos.	București	pl.	15.50
9.50 pl.		sos.	15.40
10.30 sos.		pl.	15.00

II ÉRIG BOMTOTTAK EGY GÖLYAT

1370 vonal

București—Arad—Budapest—Vienna—Berlin

Rendes napi járat Vasárni kivételével		Rendes napi járat Vasárni kivételével	
11.15 pl.	București	sos.	17.10
13.10 sos.	Arad	pl.	15.15
13.20 pl.	Budapest	sos.	15.05
13.20 sos.	Vienna	pl.	13.05
13.45 pl.	Berlin	sos.	12.45
14.45 sos.		pl.	11.50
15.00 pl.		sos.	11.35
17.25 sos.		pl.	9.15

2119 vonal

Cernăuți—Cluj—Arad

Hétfő, szerd., pént.		Kedd, csüt., szomb.	
8.25 pl.	Cernăuți	sos.	18.05
9.50 sos.	Cluj	pl.	16.40
10.00 pl.	Arad	sos.	16.30
11.05 sos.		pl.	15.25

TARIF ARAD

Berlin: 5600, 10080, 56; Bruzelen: 8690, 15642, 87;
 București: 1750, 2150, 17; Budapest: 1450, 2610, 14;
 Cernăuți: 1500, 2700, 15; Cetatea Albă: 2880, 5184,
 29; Cluj: 850, 1530, 8; Constanța: 2460, 4428, 25;
 Craiova: 900, 1620, 9; Galați: 2410, 4338, 24; Mail:
 2580, 4644, 26; Londra: 11350, 20430, 115; Paris:
 10750, 19350, 93; Praga: 4300, 7740, 43; T. Măgurele:
 1150, 2070, 11; Venetia: 5420, 9756, 54; Varșovia:
 4285, 7715, 43; Vienna: 2450, 4410, 24.

Első szám: oda lei, második: oda-vissza lei, harmadik:

árú 1 kg. lei

Információk, árjegyek: L. A. R. E. S. iroda, Színház-

épület, Telefon: 25—11.

Ország - Világ

(ERDÉLYI ÉLET)

GELLER ÖDÖN

társadalmi, művészeti és irodalmi országos riportlapja.

(Bejegyezve: Trib. Arad, Secția III-a Con.

Dos. Nr. Pres. 8./1938/2.)

Lapunk kizárólag előfizetés útján kapható.

Előfizetés egy evre: pénzintézeteknek, vállalatoknak, nagykereskedőknek, kávéházaknak és külföldre 1200, magánosoknak 1000, köztisztviselőknek és nyugdíjasoknak 600 lei. Hirdetési árszabályzatunk a sajtó és propagandaügyi alminisztérium hirdetési igazgatósága által van megállapítva.

ARDEALI SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: ARAD,
Bulevardul Regele Ferdinand 19. Telefon: 15—25.

Szerkesztőségi órák: d. e. 8—12-ig, d. u. 4—6-ig.

Nyomda: „Phönix“, Arad, Piața Plevnei 2. Telefon: 16—39.

Pénztelvetelre — pecséttel ellátott hivatalos nyugta ellenében — csak fényképes igazolvánnyal rendelkező kiadóhivatali megbízottak vannak feljogosítva!

Semmi kifogásunk sincs az ellen, ha laptársaink átveszik eredeti cikkeinket, de csakis lapunk vagy cikkíróink megnevezésével!

— ÉJJEL-NAPPAL szívesen dolgozunk a közönségért, — dolgozzék a közönség is velünk. Minden közérdekű közleménynek helyet adunk, — minden igaz sort továbbítunk. Ne sajnálja senki a idejét: önmagának és embertársainak használ, ha nem hallgatja el mondanivalóját! Az „Ország-Világ“ huszonnyolc év óta tántorithatatlanul állja a helyét, — mindig és mindenütt a közönségért a közönséggel!

— „PHÖNIX“-NYOMDA, Arad, Piața Plevnei Nr. 2. Telefon 16—39. Ajánlkozik mindenféle könyvnyomdai uton előállitható munka izléses és pontos elkészítésére a legrövidebb időn belül, versenyképes árákért. Könyvek, folyóiratok, ujságok, hivatalos, iskolai és egyházi nyomtatványok, árjegyzékek, falragaszok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, gyászlapok, ipari, kereskedelmi, gazdasági és pénzintézeti nyomtatványok, körlevelek, üzleti értesítések, borítékok, levélpapírok, számla- és megrendelőkönyvek, felszólító levelek, levelezőlapok készítése bármely szöveggel a legizlésesebb kiállításbar. Kérjen árajánlatot!

Hol fordíttassa okmányait?

M i t r a l Sándor-nál!

dipl. jegyző és vizsgázott törvénytudós jegyző, hivatásos FORDÍTÓ, fordításokat eszközöl felelősség mellett a következő nyelvekből: román, magyar, német, francia, angol, olasz spanyol, orosz, latin, cseh, lengyel, holland, szerb, bolgár.

Arad egyedüli többnyelvű fordító irodája. — Információs iroda. — Bejegyzett cég.

Arad, Bulev. Regele Ferdinand 5. Csanádi Bank-palota. Másolásokat és levelezéseket vállal, cégek részére jutányos díjazás mellett. Szegényeknek, munkanélkülieknek kedvezményt nyújt.

HIVATAL: d. e. 9—1-ig, d. u. 3—7-ig.

Csak az árak olcsók, minőségeink változatlanok

GOLDSTEIN LAJOS

mélyen leszállított árakon nagy választékot nyújt kosztüm és kabátujdonyságokban, selyem és mosóáruban.

Str. Bratianu 2.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

HIRLAP

a legelterjedtebb magyar
kisebbségpolitikai napilap

A R A D

Str. Meşianu 1. — Telefón 97.

Magyar elterjedtségénél fogva a legeredményesebb hirdetési organum.

Ardeal legfrisebb hirtit közli az 52 éves

Aradi Közlöny

Fizessen elő az

ARADI-KÖZLÖNY-re

Hirdessen az

ARADI-KÖZLÖNY-ben

Egy lapra fizessen elő
de az az egy — jó legyen

Tip. „Phönix“, Arad.